V. WYDATKI PIENIĘŻNE NA POTRZEBY BYTOWE NA TLE PRZYCHODÓW PIENIĘŻNYCH

Dotychczas zajmowaliśmy się ogólną wartością spożycia w szerokim sensie i rozpatrywaliśmy tę wartość na tle dochodu osobistego, wytworzonego przez rodzinę. Dochód ten, jak wiemy, powstaje z dochodu rolniczego i dochodu spoza gospodarstwa. Obecnie przejdziemy do analizy tej części spożycia ogólnego, która się wyraża wyłącznie w wydatkach gotówkowych na artykuły jadalne i na inne artykuły bądź potrzeby bytowe. W dalszym ciągu będziemy stosowali przeliczenia na 1 członka rodziny a przytoczone przez nas średnie będą zawsze ważone. Bierzemy pod uwagę lata 1953/54, 1954/55 i 1955/56, ponieważ 1952/53 r. pod względem wydatków gotówkowych nie może być uwzględniony, gdyż od 3. I. 1953 r. nastąpiła zmiana cen. W pierwszym zatem półroczu roku gospodarczego 1952/53 wydatki były notowane według cen znacznie niższych niż te, które zostały ustalone 3. I. 1953 r.

Udział wydatków gotówkowych na spożycie w ogólnej wartości spożycia ilustruje tab. 42. Jak wynika z obliczenia, wydatki gotówkowe na spożycie z każdym rokiem rosną i w 1955/56 r. wynoszą około 44% ogólnej wartości spożycia, zatem 56% tej wartości stanowią produkty pobrane z gospodarstwa rolnego. W poszczególnych grupach gospodarstw jak też w przekroju terytorialnym udział ten waha się stosunkowo nieznacznie. Wnioskować o tym można z tabel 31, 32, 36, 37, 38, 39, przyjmując, że wydatki gotówkowe na spożycie obejmują wszystkie pozycje spożycia poza wartością artykułów jadalnych pobranych z gospodarstwa. Tu jednak należy wprowadzić pewną poprawkę, gdyż poza artykułami jadalnymi gospodarstwo rolne świadczy na rzecz spożycia takie artykuły, jak np. wełna, len, pierze, opał itp. To też wydatki gotówkowe na spożycie będą nieco niższe niż to wyniknie z wyliczeń w wymienionych tablicach.

Ten fakt, że tylko 44% wartości spożycia pokrywa się z przychodów pieniężnych, natomiast 56% — z produkcji gospodarstwa, jest specyficzną cechą spożycia rodzin chłopskich, utrudniającą bezpośrednie porównanie spożycia i budżetu rodzin robotniczych i inteligenckich, a rodzin chłopskich. O ile dochód robotnika jest to jego przychód gotówkowy, o tyle przychody gotówkowe chłopów nie świadczą o ich rzeczywistych dochodach, choć są współzależne.

Przychody gotówkowe są realną gotówką wpływającą do kasy gospodarstwa chłopskiego przede wszystkim ze sprzedaży artykułów rolnych (80%), a następnie z zarobków lub innych źródeł spoza gospodarstwa. Natomiast dochód osobisty czyli dochód ostateczny, którym dysponuje gospodarz, jest skalkulowany przez nas jako wynik gospodarowania po potrąceniu wszelkich nakładów na produkcję i obciążeń gospodarstwa. To znaczy, że dochód osobisty składa się z dochodu rolniczego i dochodów spoza gospodarstwa.

Ponieważ dochody innych grup ludności mierzone są przychodami gotówkowymi, przeto uważamy za celowe przy omawianiu spożycia

Tabela 42

Wydatki pieniężne na spożycie w porównaniu do ogólnej wartości spożycia w latach 1953/54—1955/56

Wyszczególnienie	1953/54	1954/55	1955/56
	Na 1 członka rodziny w zł		
Ogólna wartość spożycia	4166	4442	5031
Wydatki gotówkowe na spożycie ogółem	1715	1907	2208
na artykuły jadalne	372	465	525
na inne potrzeby bytowe	1343	1442	1683
		W %	
Ogólna wartość spożycia	100,0	100,0	100,0
Wydatki gotówkowe na spożycie ogółem	41,2	42,9	43,9
na artykuły jadalne	8,9	10,4	10,4
na inne potrzeby bytowe	32,3	32,5	33,5

wskazać na istotną różnicę pomiędzy dwoma kategoriami mierników ekonomicznych, jakimi się posługujemy w gospodarstwach chłopskich. W tab. 43 zestawiamy dla lat 1953/54—1955/56 przychody gotówkowe i dochód osobisty wg wielkości gospodarstw jak również dochód rolniczy i produkcję towarową odrzucając dochody względnie przychody spoza gospodarstwa jako wielkości dość stałe po obu stronach.

Przytoczone w tab. 43 porównanie wskazuje, że dochód osobisty i przychody gotówkowe są to wielkości zbliżone w gospodarstwach średniorolnych, odchylające się jednak dość znacznie w grupach krańcowych. W miarę wzrostu gospodarstwa przychody pieniężne zbliżają się do dochodu osobistego, aby w gospodarstwach dużych powyżej 14 ha znacznie przekroczyć dochód osobisty. Podobnie zachowują się wielkości produkcji towarowej i dochodu rolniczego. Rozpiętości pomiędzy tymi wielkościami są większe, ponieważ nie uwzględniamy dochodów spoza gospodarstwa. Powstaje pytanie, jakie czynniki wpływają na to, że przychody pieniężne rosną szybciej niż dochód osobisty (patrz wykres 8), przekraczając go w grupie dużych gospodarstw. Powodem tego jest szybko rosnąca produkcja towarowa (głównie dostarczająca przychodów pieniężnych), a z drugiej strony zwiększające się nakłady w miarę wzrostu powierzchni gospodarstwa, które działają na obniżenie się tempa przyrostu dochodu rolniczego.

Z tych też względów w gospodarstwach wysokiej produkcji towarowej przychody pieniężne rosną znacznie szybciej, a dochód osobisty przyrasta wolniej ze względu na duże nakłady i obciążenia. Na wykresie 8 zestawiamy dynamikę wszystkich wyżej omawianych kategorii ekonomicznych w zależności od wielkości gospodarstw. Również w tab. 44 podajemy liczby względne, ilustrujące tę dynamikę. Z podanych liczb wynika, że z wzrostem powierzchni gospodarstw najszybciej rosną nakłady i obciążenia. Gospodarstwa duże dla uzyskania dwukrotnie więk-

szej niż w gospodarstwach małych produkcji globalnej bądź towarowej, na jednego członka rodziny, muszą potroić nakłady na tę produkcję. Jak z podanego wykresu tak i z omawianej tablicy wynika wyraźne podobieństwo kształtowania się krzywych dla dochodu osobistego i rolniczego, jak też przychodów gotówkowych i produkcji towarowej.

Poszczególne tereny kraju mają również dość interesujące własne oblicze, jeśli zechcemy zestawić dochód osobisty i przychody pieniężne wg okręgów (patrz tab. 45).

Tabela 43

Przychody pieniężne i dochód osobisty oraz produkcja towarowa i dochód rolniczy wg wielkości gospodarstw w latach 1953/54—1955/56

na 1 członka rodziny w zł

Wyszczególnienie	Przychody pieniężne	Dochód osobisty	Przychody w % dochodu osobistego	Produkcja towarowa	Dochód rolniczy	Produkcja towarowa w % dochodu rolniczego
		1953/54				
Polska	4083	4279	95	3113	3571	87
Gosp. małorolne	3547	4124	86	2350	3117	75
„ średniorol. mniejsze	3887	4222	92	2999	3574	84
„ średniorol. większe	4395	4335	101	3569	3842	93
„ wielkorolne	6217	4971	125	5350	4555	117
		1954/55				
Polska	4795	4900	98	3713	4146	90
Gosp. małorolne	4592	4863	94	3116	3639	86
„ średniorol. mniejsze	4311	4721	91	3359	4082	82
„ średniorol. większe	5121	5031	102	4238	4546	93
„ wielkorolne	7204	5775	125	6248	5305	118
		1955/56				
Polska	5468	5855	93	4394	5101	86
do 3 ha	4869	5616	87	3490	4392	79
3— 7 „	5031	5523	91	3998	4806	83
7—10 „	5738	6085	94	4755	5468	87
10—14 „	6188	6414	97	5348	6008	89
14 i więcej ha	8291	7103	117	7337	6762	109

W tab. 45 okręgi zostały uszeregowane wg malejącego odsetka przychodów. Tabela pozwala stwierdzić, że przychody gotówkowe, również według okręgów, są wielkością zbliżone do dochodu osobistego, odchylającą się znacznie w górę od tego ostatniego na terenach odznaczających się wyjątkowo intensywną gospodarką (duże nakłady i wysoka produkcja towarowa), lub też odchylającą się w dół na terenach o gospodarce bardziej naturalnej (niskie nakłady, niska produkcja towarowa, duży udział spożycia).

Tabela 44

Niektóre mierniki ekonomiczne w zależności od wielkości gospodarstw w 1955/56 r. w przeliczeniu na 1 członka rodziny

Wielkość gospodarstw	Dochód osobisty	Przychody pieniężne	Dochód rolniczy	Produkcja towarowa	Nakłady i obciążenia	Produkcja globalna
		W zł				
Do 3 ha	5616	4869	4392	3490	4470	8862
3— 7 „	5523	5031	4806	3998	5750	10556
7—10 „	6085	5738	5468	4755	7592	13060
10—14 „	6414	6188	6008	5348	8453	14461
14 i więcej ha	7103	8291	6762	7337	13027	19789
		Grupa do 3 ha = 100				
Do 3 ha	100	100	100	100	100	100
3—7 „	98	103	109	115	129	119
7—10 „	108	118	124	136	168	147
10—14 „	114	127	137	153	189	163
14 i więcej ha	127	170	154	210	291	223

Przedstawione przez nas porównania i poruszona sprawa ma o tyle zasadnicze znaczenie, że obliczenie (kalkulowanie) dochodu osobistego jest sprawą wielce kłopotliwą, wymagającą specjalnych zamknięć buchalteryjnych, natomiast ustalenie przychodów gotówkowych gospodarstwa jest sprawą prostą. Przychody gotówkowe są realną rzeczywistą pozycją pieniężną w gospodarstwie. Kalkulowany zaś dochód osobisty zawiera w pewnej mierze, częściowo, założenia umowne (wartość zużycia wewnętrznego), jest zatem kategorią nieco abstrakcyjną. Poczynione w tab. 44 i 45 obliczenia wskazują, w jakiej mierze może mieć miejsce posługiwanie się przychodami gotówkowymi, jako miernikiem dochodowości i zamożności gospodarstw. Przytoczone liczby świadczą o tym, że przychody gotówkowe niewątpliwie określają poziom dochodów, lecz od faktycznego dochodu gospodarstwa mogą się odchylać bardzo znacznie w zależności od intensywności gospodarowania. Dla potwierdzenia wyżej podanych wniosków przytaczamy raz jeszcze w tab. 46 przychody gotówkowe w odsetkach dochodu osobistego w niektórych rejonach kraju w zależności od wielkości gospodarstw.

Wracając do terytorialnego obrazu przychodów pieniężnych, ilustrujemy je na mapce 15 (1954/55 r., wg rejonów społeczno-ekonomicznych). Przyjęcie do mapki liczb z 1954/55 r. i uwzględnienie podziału na rejony społeczno-ekonomiczne miało na celu umożliwienie porównania z mapką 2, to znaczy z rozmieszczeniem dochodu osobistego. Otrzymany obraz przeciętnej zamożności gospodarstw jest prawie podobny na obu kartogramach.

Wydatki pieniężne na spożycie tzn. na artykuły jadalne i inne potrzeby bytowe będziemy rozpatrywali nie na tle rozchodów, lecz na tle przychodów pieniężnych jako ogólnej puli pieniężnej przeznaczonej do

rozdysponowania. Różnica przychodów i rozchodów, biorąc pod uwagę saldo gotówkowe, daje nam możność obliczenia zapasu gotówki. Rozdysponowanie przychodów pieniężnych w 1955/56 r. wg wielkości gospodarstw i okręgów oraz strukturę tego rozdysponowania podajemy w tab. 47 i 48. Przeszło 40% przychodów wydatkowano na potrzeby bytowe i około 10% na artykuły jadalne. W miarę wzrostu obszaru gospodarstw udział wydatków na spożycie maleje. W poszczególnych okręgach udział ten waha się w zależności od zamożności i intensywności da-

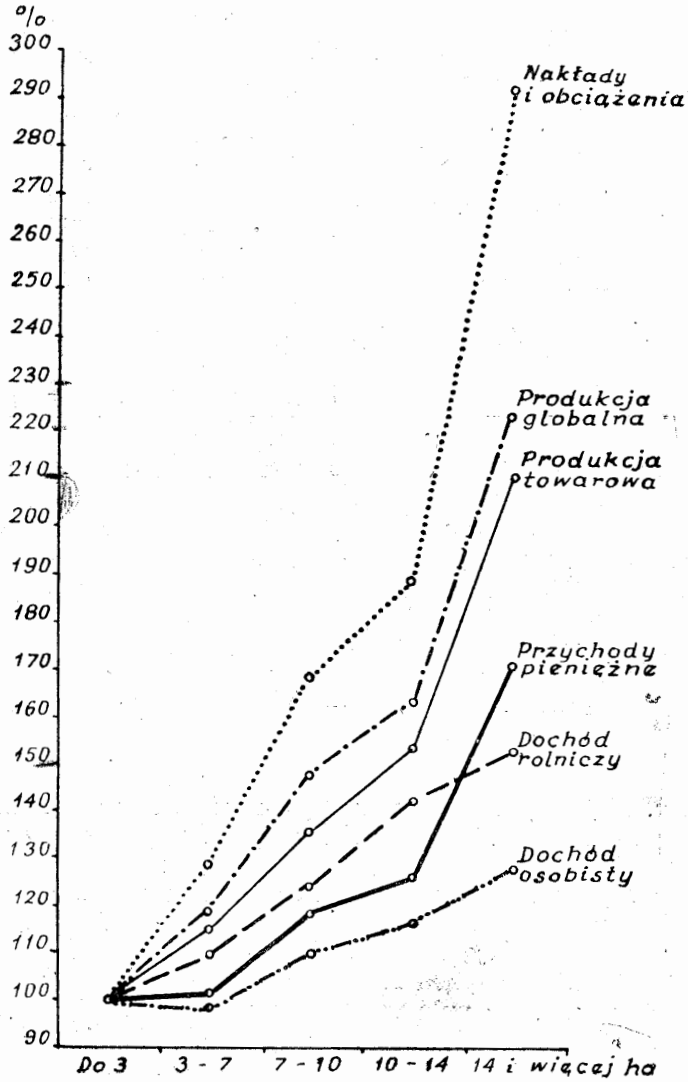

Wykres 8. Niektóre mierniki ekonomiczne wg wielkości gospodarstw w 1955/56 r. w przeliczeniu na 1 członka rodziny. Gospodarstwa do 3 ha = 100

Tabela 45

Porównanie przychodów pieniężnych i dochodu osobistego wg okręgów rolniczych w 1955/56 r. na 1 członka rodziny w zł

Okręgi	Przychody pieniężne	Dochód osobisty	Przychody pieniężne w % dochodu osobistego
Polska	5468	5855	93
IV. Środkowy zachodni	8232	7561	109
VII+X. Południowy zachodni + górski zach.	7471	7568	99
VIII. Górniczo przemysłowy	5456	5570	98
II. Północny wschodni	5511	5750	96
V. Środkowy wschodni	5667	5929	96
XI. Górski wschodni	4096	4340	94
IX. Południowy wschodni	4921	5468	90
I. Północny zachodni	4983	5718	87
III. Zachodni graniczny	5457	6405	85
VI. Wschodni graniczny	4067	5189	78

Tabela 46

Przychody pieniężne w % dochodu osobistego w niektórych okręgach w 1955/56 r.

Okręgi	do 3 ha	3—7 ha	7—10 ha	10—14 ha	14 i więcej ha
IV. Środkowy zachodni	76	97	109	101	142
VII+X. Połudn. zach. + górski zach.	94	92	102	107	132
V. Środkowy wschodni	91	92	95	104	115
IX. Południowy wschodni	87	91	93	100	102
VI. Wschodni graniczny	63	76	78	79	93
III. Zachodni graniczny	—	89	83	84	94

nego terenu. Najmniejszy udział mają okręgi: środkowy zachodni, południowy zachodni i górniczo przemysłowy. Najwyższy udział wykazują okręgi: zachodni graniczny, północny wschodni i północny zachodni, wschodni graniczny i górski wschodni. Obie omawiane tablice, poza udziałem spożycia w przychodach gotówkowych, dają wiele innych interesujących pozycji i pozwalają na podbudowanie naszego podziału na tereny więcej i mniej pod względem rolniczym intensywne to znaczy zamożne. Bowiem poza największą pulą wydatków, jaką jest spożycie, reszta przychodów rozdysponowuje się na nakłady produkcyjne i obciążenia (przeszło 30%) oraz na zwiększenie majątku bądź w środkach trwałych i obrotowych, bądź w gotówce (przeszło 20%). Pozycje te są jeszcze bardziej interesujące przy analizie innych zagadnień i w innym niż analiza spożycia powiązaniu.

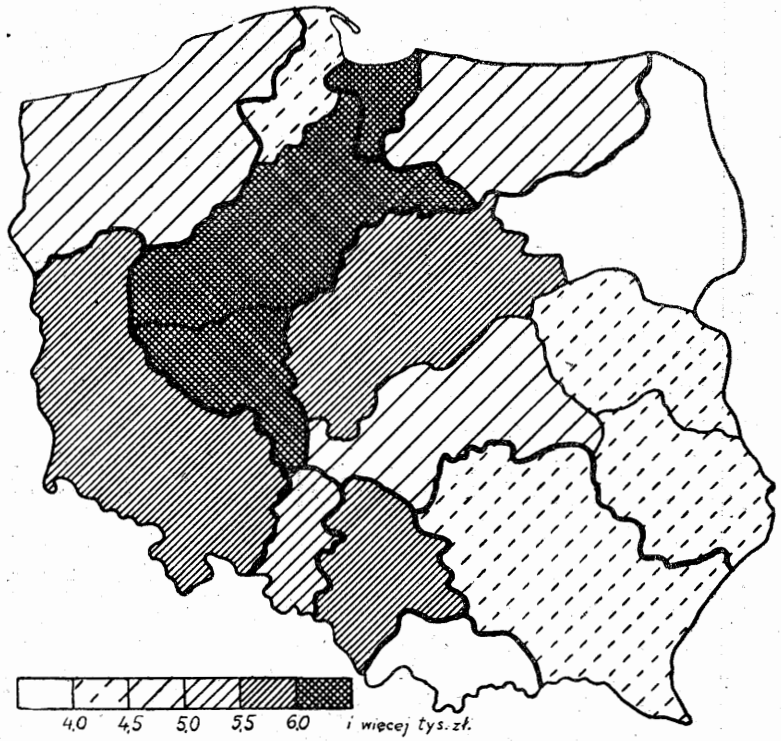

Mapka 15. Przychody pieniężne na 1 członka rodziny w tys. zł w 1954/55 r.

Dotychczas rozpatrywaliśmy ogólne wydatki na spożycie na tle przychodów pieniężnych. Pragnąc jednak wskazać, jak dalece prawo Engla działa w budżetach gospodarstw chłopskich, zestawiamy w tab. 49 udział wydatków pieniężnych na artykuły jadalne w ogólnej sumie rozchodów pieniężnych gospodarstwa, w zależności od wielkości gospodarstw w poszczególnych okręgach rolniczych w 1955/56 r.

Otrzymane w tab. 49 wyniki wskazują, że na ogół w miarę wzrostu obszaru gospodarstwa udział wydatków na artykuły jadalne maleje, co świadczyłoby o tym, że wielkość obszaru gospodarstwa, ogólnie biorąc, może być uważana za odpowiednik grupy zamożności. Choć następujące zakłócenia ogólnej prawidłowości zjawiska, które występują w okręgu północno-zachodnim w grupie od 10 do 14 ha, w okręgu południowo-zachodnim w tej samej grupie oraz w okręgu południowo-wschodnim w grupie 14 i więcej ha, wskazują, że pojęcia te nie mogą być całkowicie i w każdym wypadku identyfikowane. Jak również, że grupowanie wg dochodu ogólnego pozwoliłoby na bardziej jaskrawe i zdecydowane przedstawienie działania omawianego prawa, zwłaszcza w grupie większych gospodarstw średniorolnych (od 7 do 14 ha), gdzie w wielu okręgach, jak też ogólnie dla kraju różnice są zatarte.

Poruszone w opracowaniu zagadnienia związane ze spożyciem ludności wiejskiej nie wyczerpują bynajmniej bogatej tematyki i potrzeb w tym zakresie.

Tabela 47

Rozdysponowanie przychodów pieniężnych na 1 członka rodziny w zł 1955/56 r.

Grupy gospodarstw Okręgi	Przychody pieniężne	Spożycie		Nakłady na produkcję + najem.	Podatki i ubezpieczenia	Kredyt udzielony i spłacony	Na środki trwałe	Na środki obrotowe	Inne rozchody	Zapas gotówki
		ogółem	w tym artykuły jadalne							
Polska	5468	2208	525	1097	568	285	791	198	118	203
do 3 ha	4869	2191	587	1079	201	223	701	218	86	170
3— 7 „	5031	2092	506	947	417	290	772	202	110	201
7—10 „	5738	2257	489	1114	727	299	831	173	123	214
10—14 „	6188	2403	515	1124	919	280	872	179	150	261
14 i więcej ha	8291	2501	565	2013	1714	437	964	222	220	220
I. Północny zachodni	4983	2206	593	1018	672	245	532	117	101	92
II. Północny wschodni	5511	2421	370	996	679	227	769	166	72	181
III. Zachodni graniczny	5457	2812	529	968	538	223	529	151	131	105
IV. Środkowy zachodni	8232	2749	771	1978	1344	430	970	219	166	376
V. Środkowy wschodni	5667	2305	590	1105	568	304	837	212	121	215
VI. Wschodni graniczny	4067	1793	388	678	393	186	596	193	92	136
VII+X. Płd. zach. + górski zach	7471	2888	580	1718	815	237	922	179	123	589
VIII. Górniczo-przemysłow	5456	2027	622	1247	540	311	880	160	61	230
IX. Południowy wschodni	4921	1996	425	935	401	300	806	214	137	132
XI. Górski wschodni	4096	1774	577	749	258	180	712	208	71	144

Tabela 48

Rozdysponowanie przychodów pieniężnych w % w 1955/56 r.

Grupy gospodarstw Okręgi	Przychody pieniężne	Spożycie		Nakłady na produkcję + najem	Podatki i ubezpieczenia	Kredyt udzielony i spłacony	Na środki trwałe	Na środki obrotowe	Inne rozchody	Zapas gotówki
		ogółem	w tym artykuły jadalne							
Polska	100,0	40,4	9,6	20,1	10,4	5,2	14,5	3,6	2,1	3,7
do 3 ha	100,0	45,0	12,1	22,2	4,1	4,6	14,4	4,5	1,7	3,5
3— 7 „	100,0	41,6	10,1	18,8	8,3	5,8	15,3	4,0	2,2	4,0
7—10 „	100,0	39,3	8,5	19,4	12,7	5,2	14,5	3,0	2,2	3,7
10—14 „	100,0	38,8	8,3	18,2	14,9	4,5	14,1	2,9	2,4	4,2
14 i więcej ha	100,0	30,2	6,8	24,3	20,7	5,3	11,6	2,7	2,6	2,6
I. Północny zachodni	100,0	44,3	11,9	20,4	13,5	4,9	10,7	2,4	2,0	1,8
II. Północny wschodni	100,0	43,9	6,7	18,1	12,3	4,1	14,0	3,0	1,3	3,3
III. Zachodni graniczny	100,0	51,5	9,7	17,7	9,9	4,1	9,7	2,8	2,4	1,9
IV. Środkowy zachodni	100,0	33,4	9,4	24,0	16,3	5,2	11,8	2,7	2,0	4,6
V. Środkowy wschodni	100,0	40,7	10,4	19,5	10,0	5,4	14,8	3,7	2,1	3,8
VI. Wschodni graniczny	100,0	44,1	9,5	16,7	9,6	4,6	14,7	4,7	2,3	3,3
VII+X. Płd. zach + górski zach.	100,0	38,7	7,8	23,0	10,9	3,2	12,3	2,4	1,6	7,9
VIII. Górniczo-przemysłowy	100,0	37,2	11,4	22,9	9,9	5,7	16,1	2,9	1,1	4,2
IX. Południowy wschodni	100,0	40,6	8,6	19,0	8,1	6,1	16,4	4,3	2,8	2,7
XI. Górski wschodni	100,0	43,2	14,1	18,3	6,3	4,4	17,4	5,1	1,8	3,5

Tabela 49

Wydatki pieniężne na artykuły jadalne w % rozchodów ogółem w 1955/56 r. według okręgów rolniczych

Okręgi	Wielkość gospodarstw w ha				
	do 3	3—7	7—10	10—14	14 i więcej
Polska	12,1	9,3	8,2	8,3	6,8
I. Północny zachodni	30,8	12,6	11,1	12,3	9,7
II. Północny wschodni	—	8,6	7,4	6,7	6,1
III. Zachodni graniczny	—	12,6	10,2	8,9	5,9
IV. Środkowy zachodni	29,1	13,3	9,1	8,1	7,2
V. Środkowy wschodni	13,8	11,3	9,8	9,9	6,6
VI. Wschodni graniczny	15,4	11,6	8,9	8,9	7,1
VII+X. Płd. zach. + górski zach.	11,2	10,7	6,2	9,6	5,9
VIII. Górniczo-przemysłowy	14,1	10,7	11,2	7,4	5,4
IX. Południowy wschodni	9,5	9,0	7,7	5,6	6,2
XI. Górski wschodni	21,6	10,5	8,8	9,0	4,4

Nie jesteśmy np. w stanie (z braku funduszów na dodatkowe opracowania) prześledzić podstawowego prawa Engla, — jak działa ono na wsi. Podany przez nas materiał jest tylko wskazówką pośrednią, jeśli wyjdziemy z założenia, że wielkość gospodarstwa jest na ogół związana z określoną zamożnością, co nie zawsze ma miejsce.

Drugim np. ważnym zagadnieniem jest spożycie artykułów przemysłowych. Ogólne ramy, w których naświetlamy w naszych obliczeniach tę sprawę, są stanowczo za wąskie i bardzo niewystarczające. Jednakże należy przypomnieć, że zagadnienie spożycia ilościowego jest w badaniach rachunkowości sprawą marginesową.

ANEKS

W załączeniu podajemy materiał wyjściowy dotyczący spożycia w gospodarstwach prowadzących rachunkowość rolną w 1955/56 r. w podziale na okręgi rolnicze i grupy wielkości gospodarstw w tych okręgach.

Materiał ten służył jako podstawa do obliczeń syntetycznych podanych uprzednio w opracowaniu. Licząc się jednak z tym, że przy pracach planistycznych, organizacyjnych i przy sporządzaniu bilansów w mniejszych jednostkach terytorialnych szczegółowsze dane o spożyciu mogą być użyteczne, załączamy je w formie aneksu. Ograniczamy się do danych z 1955/56 r., ponieważ są to dane najpóźniejsze, jakie posiadamy. Dane za 1956/57 są w opracowaniu.

Tab. I określa liczbę gospodarstw zbadanych w poszczególnych grupach obszarowych w ramach okręgów. Daje ona orientację o liczebności grup, dla których obliczono średnie dotyczące wartości, bądź ilości spożycia w dalszych tablicach aneksu. Tablice te ujmują dochód osobisty, wartość spożycia oraz udział spożycia w produkcji danego artykułu, spożycie na 1 gospodarstwo i wreszcie spożycie poszczególnych artykułów na głowę ludności.

Tabela I

Liczba gospodarstw zbadanych w 1955/56 r.

Okręgi	Wielkość gospodarstw w ha				
	do 3	3—7	7—10	10—14	14 i więcej
I. Północny zachodni	2	16	20	19	17
II. Północny wschodni	—	9	23	29	19
III. Zachodni graniczny	—	21	34	23	8
IV. Środkowy zachodni	5	23	31	37	30
V. Środkowy wschodni	17	152	94	61	18
VI. Wschodni graniczny	7	50	74	36	18
VII+X. Południowy zachodni + górski zachodni	5	18	22	3	2
VIII. Górniczo-przemysłowy	6	30	22	7	3
IX. Południowy wschodni	52	220	46	14	6
XI. Górski wschodni	7	13	8	3	4

Tabela II

Liczba osób żywionych oraz liczba osób w rodzinie na 1 gospodarstwo w 1955/56 r.

Okręgi	Wielkość gospodarstw w ha				
	do 3	3—7	7—10	10—14	14 i więcej
Liczba osób żywionych[a]					
I. Północny zachodni	3,14	4,59	4,79	5,83	6,61
II. Północny wschodni	.	4,58	4,55	5,68	5,50
III. Zachodni graniczny	.	4,66	5,13	5,43	6,10
IV. Środkowy zachodni	2,88	4,70	5,03	5,41	5,24
V. Środkowy wschodni	3,07	4,36	4,67	4,86	5,24
VI. Wschodni graniczny	3,00	3,90	4,53	5,32	6,30
VII+X. Południowy zachodni + górski zachodni	3,24	4,00	4,81	5,02	5,29
VIII. Górniczo-przemysłowy	3,92	5,21	5,24	5,34	5,61
IX. Południowy wschodni	3,59	4,48	5,11	5,24	5,81
XI. Górski wschodni	4,00	4,47	5,87	6,33	6,30
Liczba osób w rodzinie					
I. Północny zachodni	3,00	4,50	4,70	6,00	6,47
II. Północny wschodni	.	4,56	4,65	5,72	5,58
III. Zachodni graniczny	.	4,76	5,32	5,78	5,88
IV. Środkowy zachodni	2,60	4,70	4,94	5,30	4,80
V. Środkowy wschodni	3,18	4,51	4,69	5,08	5,11
VI. Wschodni graniczny	3,00	3,96	4,74	5,64	6,61
VII+X. Południowy zachodni + górski zachodni	3,20	3,89	4,73	5,00	5,00
VIII. Górniczo-przemysłowy	4,00	5,17	5,09	5,14	4,67
IX. Południowy wschodni	3,71	4,59	5,15	5,21	5,33
XI. Górski wschodni	4,00	4,46	5,63	6,33	6,00

[a] Obliczono na podstawie faktycznych dni żywienia członków rodziny oraz najmu i gości.

Spożycie [a] w % produkcji i w % przychodu Tabela V

Grupy gospodarstw Okręgi	Pszenica kg	Żyto kg	Jęczmień kg	Ziemniaki kg	Mleko pełne ltr: bez masła i śmietany	Mleko pełne ltr: z masłem i śmietaną	Trzoda: waga żywa kg	Bydło: waga żywa kg	Jaja szt.
Spożycie w % produkcji									
Polska	45,1	26,5	6,3	10,6	25,0	48,0	28,4	8,4	44,4
do 3 ha	71,2	48,5	14,6	16,6	28,5	57,6	35,7	4,7	38,3
3— 7 „	44,8	29,9	9,7	11,8	28,4	51,7	27,9	9,6	44,2
7—10 „	36,2	23,2	5,7	9,2	22,8	44,4	28,4	8,3	46,8
10—14 „	37,4	20,3	3,7	8,5	19,7	37,9	27,9	9,5	54,3
14 i więcej ha	32,0	14,8	3,1	6,5	17,6	35,3	20,3	9,0	49,1
I. Północny zachodni	60,8	36,6	6,5	9,1	18,6	48,6	31,7	14,9	49,9
II. Północny wschodni	46,0	24,8	3,6	10,7	20,3	30,3	32,8	4,8	52,8
III. Zachodni graniczny	37,2	21,3	6,7	9,0	18,3	47,8	33,9	8,7	58,0
IV. Środkowy zachodni	33,1	17,6	1,4	7,3	15,5	36,5	24,8	9,6	51,6
V. Środkowy wschodni	55,3	22,1	7,9	9,6	27,4	39,8	25,3	6,3	42,5
VI. Wschodni graniczny	59,1	19,8	11,4	12,9	33,4	48,5	36,7	9,1	44,6
VII + X. Płd. zach. + górski zach	25,7	29,0	7,8	7,0	14,6	41,5	27,1	7,3	48,5
VIII. Górniczo-przemysłowy	42,9	41,1	9,2	14,6	16,3	50,5	38,3	11,0	47,1
IX. Południowy wschodni	44,6	37,7	7,8	14,1	31,7	62,3	26,3	8,1	40,3
XI. Górski wschodni	84,0	84,2	13,7	20,9	34,4	64,2	45,5	9,7	42,2
Spożycie w % ogólnego przychodu [b]									
Polska	33,9	22,0	5,2	10,1	25,0	47,5	18,5	1,5	44,2
do 3 ha	48,2	34,8	10,3	15,5	28,4	56,9	23,6	0,8	38,0
3— 7 „	31,0	24,7	5,8	11,1	28,3	51,3	18,0	1,7	43,9
7—10 „	31,1	20,1	4,9	8,7	22,7	43,9	18,3	1,5	46,5
10—14 „	31,7	17,6	3,2	8,1	19,7	37,5	18,0	1,8	54,0
14 i więcej ha	36,9	12,4	2,6	6,1	17,5	34,8	13,5	1,8	48,9
I. Północny zachodni	46,5	30,2	5,1	8,6	18,6	48,1	20,5	2,6	49,8
II. Północny wschodni	36,7	21,0	3,1	9,9	20,2	29,9	20,9	1,0	52,5
III. Zachodni graniczny	32,6	18,5	5,8	8,4	18,3	47,4	22,2	1,6	57,8
IV. Środkowy zachodni	28,6	14,5	1,2	6,9	15,5	35,6	16,7	1,8	51,1
V. Środkowy wschodni	43,9	18,9	6,8	9,2	27,2	39,3	16,5	1,0	42,2
VI. Wschodni graniczny	47,2	17,1	10,0	12,1	35,1	48,1	23,6	1,6	44,2
VII + X. Płd. zach. + górski zach	22,5	23,0	15,9	6,5	14,6	41,1	17,3	1,5	48,0
VIII. Górniczo-przemysłowy	36,0	33,9	7,6	13,6	16,3	50,4	25,5	2,1	46,9
IX. Południowy wschodni	29,5	29,7	5,9	13,2	31,7	62,0	16,9	1,4	40,1
XI. Górski wschodni	59,8	53,7	11,3	19,6	34,3	64,1	27,3	1,6	41,6

[a] Z własnego gospodarstwa i z dokupna.
[b] Pod pojęciem ogólnego przychodu każdego artykułu rozumie się zapas z roku ubiegłego, produkcja danego roku, dokupno i przychody z innych źródeł np. dary, naturalia, zapasy itp.

Tabela VI

Spożycie mąki pszennej i żytniej oraz bułek na głowę ludności w 1955/56 r.

Okręgi	Wielkość gospodarstw w ha				
	do 3	3—7	7—10	10—14	14 i więcej
Mąka pszenna w kg					
I. Północny zachodni	15	29	35	36	17
II. Północny wschodni	.	44	62	60	41
III. Zachodni graniczny	.	42	50	50	37
IV. Środkowy zachodni	53	32	45	42	48
V. Środkowy wschodni	47	45	51	49	57
VI. Wschodni graniczny	51	60	67	67	56
VII + X. Połudn. zach. + górski zach.	45	74	62	69	65
VIII. Górniczo-przemysłowy	37	47	39	47	81
IX. Południowy wschodni	79	79	86	84	89
XI. Górski wschodni	48	43	67	61	51
Mąka żytnia w kg					
I. Północny zachodni	107	83	118	113	125
II. Północny wschodni	.	75	79	75	105
III. Zachodni graniczny	.	61	72	83	77
IV. Środkowy zachodni	69	76	82	96	82
V. Środkowy wschodni	84	90	94	97	99
VI. Wschodni graniczny	65	74	94	81	83
VII + X. Połudn. zach. + górski zach.	36	62	71	96	132
VIII. Górniczo-przemysłowy	49	80	105	118	130
IX. Południowy wschodni	64	71	77	85	79
XI. Górski wschodni	29	39	44	43	53
Bułki dokupione w kg					
I. Północny zachodni	3,8	2,7	1,5	2,2	0,7
II. Północny wschodni	.	1,5	1,2	0,8	1,5
III. Zachodni graniczny	.	1,9	1,8	1,5	1,2
IV. Środkowy zachodni	2,2	1,6	1,5	2,3	1,8
V. Środkowy wschodni	2,6	2,1	1,9	2,1	2,7
VI. Wschodni graniczny	0,9	1,5	1,0	1,0	1,4
VII + X. Połudn. zach. + górski zach.	3,3	2,6	2,2	2,8	4,3
VIII. Górniczo-przemysłowy	2,0	1,5	1,8	2,4	0,4
IX. Południowy wschodni	1,6	1,4	1,3	1,0	1,4
XI. Górski wschodni	3,8	1,3	1,4	2,1	0,8

Tabela VII

Spożycie chleba, kasz i strączkowych na głowę ludności w 1955/56 r.

Okręgi	Wielkość gospodarstw w ha				
	do 3	3—7	7—10	10—14	14 i więcej
Chleb dokupiony w kg					
I. Północny zachodni	24,8	32,5	22,3	19,0	16,5
II. Północny wschodni	.	10,7	8,8	8,3	7,5
III. Zachodni graniczny	.	41,4	27,7	32,6	12,6
IV. Środkowy zachodni	14,6	38,3	23,1	22,6	46,4
V. Środkowy wschodni	28,3	18,3	21,6	25,9	26,3
VI. Wschodni graniczny	14,3	16,4	11,0	9,6	10,2
VII + X. Południ. zach. + górski zach.	47,5	34,0	24,3	27,3	1,1
VIII. Górniczo-przemysłowy	64,0	16,0	11,0	11,0	9,0
IX. Południowy wschodni	17,5	12,9	8,0	3,4	5,5
XI. Górski wschodni	57,0	40,5	29,1	13,3	9,0
Kasze w kg					
I. Północny zachodni	7,0	6,3	2,9	5,3	4,8
II. Północny wschodni	.	1,5	4,2	4,0	3,6
III. Zachodni graniczny	.	4,9	3,5	4,1	4,8
IV. Środkowy zachodni	6,2	4,5	4,0	2,8	5,0
V. Środkowy wschodni	9,1	6,4	7,9	8,0	6,9
VI. Wschodni graniczny	5,0	6,2	7,5	7,0	7,5
VII + X. Południ. zach. + górski zach.	7,0	6,0	5,0	6,0	5,0
VIII. Górniczo-przemysłowy	2,2	2,2	0,8	1,2	7,0
IX. Południowy wschodni	4,2	6,9	9,4	9,0	16,2
XI. Górski wschodni	4,3	2,5	5,1	5,4	3,2
Strączkowe w kg					
I. Północny zachodni	1,8	3,1	3,4	1,4	3,2
II. Północny wschodni	.	1,5	4,2	4,0	3,6
III. Zachodni graniczny	.	2,0	1,1	1,8	1,9
IV. Środkowy zachodni	5,1	2,4	2,7	2,7	4,0
V. Środkowy wschodni	2,1	0,9	1,2	1,6	2,0
VI. Wschodni graniczny	5,2	1,5	3,1	2,0	3,9
VII + X. Południ. zach. + górski zach.	3,9	0,5	0,6	0,9	—
VIII. Górniczo-przemysłowy	2,2	2,2	0,8	1,2	7,0
IX. Południowy wschodni	3,2	2,7	1,5	1,9	1,2
XI. Górski wschodni	5,8	2,7	3,6	3,2	3,2

Tabela VIII

Spożycie ziemniaków, warzyw oraz owoców i jagód na głowę ludności w 1955/56 r.

Okręgi	Wielkość gospodarstw w ha				
	do 3	3—7	7—10	10—14	14 i więcej
Ziemniaki w kg					
I. Północny zachodni	275	246	285	285	307
II. Północny wschodni	.	213	231	202	276
III. Zachodni graniczny	.	234	239	217	220
IV. Środkowy zachodni	236	226	240	261	246
V. Środkowy wschodni	307	286	289	285	305
VI. Wschodni graniczny	348	312	302	282	253
VII + X. Połudn. zach. + górski zach.	213	111	178	176	215
VIII. Górniczo-przemysłowy	237	220	256	210	278
IX. Południowy wschodni	184	199	205	233	222
XI. Górski wschodni	235	186	261	242	227
Warzywa w kg					
I. Północny zachodni	37	63	65	57	43
II. Północny wschodni	.	61	84	63	57
III. Zachodni graniczny	.	52	85	69	48
IV. Środkowy zachodni	57	67	76	80	90
V. Środkowy wschodni	99	83	81	99	130
VI. Wschodni graniczny	98	98	87	84	90
VII + X. Połudn. zach. + górski zach.	80	84	96	90	139
VIII. Górniczo-przemysłowy	59	70	70	71	117
IX. Południowy wschodni	77	89	90	101	99
XI. Górski wschodni	89	54	59	37	65
Owoce i jagody w kg					
I. Północny zachodni	1	11	26	14	16
II. Północny wschodni	.	9	13	8	24
III. Zachodni graniczny	.	15	20	13	27
IV. Środkowy zachodni	43	25	33	34	35
V. Środkowy wschodni	30	30	33	36	45
VI. Wschodni graniczny	12	10	14	10	15
VII + X. Połudn. zach. + górski zach.	29	29	30	20	43
VIII. Górniczo-przemysłowy	28	35	31	16	32
IX. Południowy wschodni	49	52	50	40	60
XI. Górski wschodni	20	39	31	53	53

Tabela IX

Spożycie cukru, mleka pełnego oraz masła na głowę ludności w 1955/56 r.

Okręgi	Wielkość gospodarstw w ha				
	do 3	3—7	7—10	10—14	14 i więcej
Cukier w kg					
I. Północny zachodni	11	15	16	13	11
II. Północny wschodni	.	16	13	14	15
III. Zachodni graniczny	.	15	13	19	20
IV. Środkowy zachodni	17	17	17	19	20
V. Środkowy wschodni	17	14	13	17	16
VI. Wschodni graniczny	7	12	12	11	14
VII + X. Południ. zach. + górski zach.	18	22	22	19	40
VIII. Górniczo-przemysłowy	13	15	16	24	33
IX. Południowy wschodni	15	14	14	14	17
XI. Górski wschodni	14	10	10	8	13
Mleko pełne w ltr					
I. Północny zachodni	165	266	178	206	168
II. Północny wschodni	.	287	293	260	263
III. Zachodni graniczny	.	181	204	218	167
IV. Środkowy zachodni	217	202	225	206	212
V. Środkowy wschodni	254	239	254	262	288
VI. Wschodni graniczny	273	269	247	250	297
VII + X. Południ. zach. + górski zach.	229	257	242	147	122
VIII. Górniczo-przemysłowy	154	171	161	120	195
IX. Południowy wschodni	289	290	280	306	331
XI. Górski wschodni	330	251	268	298	316
Masło w kg					
I. Północny zachodni	7,6	9,8	10,2	7,4	10,9
II. Północny wschodni	.	3,7	1,3	1,9	3,1
III. Zachodni graniczny	.	7,6	7,7	9,0	9,2
IV. Środkowy zachodni	13,8	5,7	5,8	8,7	11,0
V. Środkowy wschodni	2,6	2,1	2,3	2,5	1,9
VI. Wschodni graniczny	1,3	2,3	2,2	2,1	1,9
VII + X. Południ. zach. + górski zach.	12,3	11,5	11,4	17,1	19,3
VIII. Górniczo-przemysłowy	8,4	10,5	12,7	20,8	20,8
IX. Południowy wschodni	8,7	6,7	6,6	5,0	9,3
XI. Górski wschodni	6,3	8,2	6,3	10,9	9,4

Tabela X

Spożycie śmietany, jaj oraz mięsa na głowę ludności w 1955/56 r.

Okręgi	Wielkość gospodarstw w ha				
	do 3	3—7	7—10	10—14	14 i więcej
Śmietana w ltr					
I. Północny zachodni	4,1	10,2	10,6	6,5	7,7
II. Północny wschodni	.	21,8	7,7	7,4	10,9
III. Zachodni graniczny	.	15,7	14,4	14,2	16,6
IV. Środkowy zachodni	15,3	3,8	3,8	6,3	6,5
V. Środkowy wschodni	4,6	7,3	7,9	8,6	4,4
VI. Wschodni graniczny	2,0	5,4	7,1	6,6	7,6
VII + X. Połudn. zach. + górski zach.	2,5	10,0	15,4	8,6	28,0
VIII. Górniczo-przemysłowy	5,1	6,9	6,3	5,4	15,5
IX. Południowy wschodni	10,9	8,5	9,2	13,7	13,4
XI. Górski wschodni	4,8	7,2	7,2	10,0	13,0
Jaja w szt					
I. Północny zachodni	112	203	189	161	169
II. Północny wschodni	.	174	160	170	204
III. Zachodni graniczny	.	165	198	221	185
IV. Środkowy zachodni	216	221	214	253	305
V. Środkowy wschodni	165	165	158	186	210
VI. Wschodni graniczny	122	144	138	134	130
VII + X. Połudn. zach. + górski zach.	161	226	246	233	353
VIII. Górniczo-przemysłowy	221	157	162	156	195
IX. Południowy wschodni	188	167	171	216	247
XI. Górski wschodni	150	128	101	143	184
Mięso różne w kg					
I. Północny zachodni	24	37	42	30	32
II. Północny wschodni	.	40	35	38	39
III. Zachodni graniczny	.	36	34	46	46
IV. Środkowy zachodni	52	37	36	40	51
V. Środkowy wschodni	28	25	26	32	37
VI. Wschodni graniczny	36	31	34	41	38
VII + X. Połudn. zach. + górski zach.	34	38	39	44	60
VIII. Górniczo-przemysłowy	29	27	29	46	52
IX. Południowy wschodni	20	20	25	33	28
XI. Górski wschodni	23	26	23	19	30

Tabela XI

Spożycie tłuszczu zwierzęcego, alkoholu i papierosów na głowę ludności w 1955/56 r.

Okręgi	Wielkość gospodarstw w ha				
	do 3	3—7	7—10	10—14	14 i więcej
Tłuszcz zwierzęcy w kg					
I. Północny zachodni	7	12	12	11	9
II. Północny wschodni	.	11	12	12	10
III. Zachodni graniczny	.	13	12	16	16
IV. Środkowy zachodni	16	14	12	13	15
V. Środkowy wschodni	10	10	11	12	13
VI. Wschodni graniczny	14	12	12	14	12
VII + X. Południ. zach. + górski zach.	15	14	14	12	18
VIII. Górniczo-przemysłowy	10	9	9	15	11
IX. Południowy wschodni	7	8	8	11	10
XI. Górski wschodni	9	9	6	5	9
Alkohol w ltr					
I. Północny zachodni	0,2	0,4	1,1	0,7	0,3
II. Północny wschodni	.	1,1	1,0	0,9	0,7
III. Zachodni graniczny	.	0,8	1,0	1,1	1,1
IV. Środkowy zachodni	0,4	0,6	0,6	0,6	0,6
V. Środkowy wschodni	0,6	0,7	0,6	0,9	1,0
VI. Wschodni graniczny	0,5	0,7	0,7	0,7	0,8
VII + X. Południ. zach. + górski zach.	0,4	0,9	0,9	0,7	0,8
VIII. Górniczo-przemysłowy	0,3	0,2	0,3	0,3	0,5
IX. Południowy wschodni	0,5	0,5	0,7	0,9	0,7
XI. Górski wschodni	0,4	0,4	0,6	0,3	0,3
Papierosy w szt					
I. Północny zachodni	451	301	791	258	381
II. Północny wschodni	.	472	550	362	607
III. Zachodni graniczny	.	720	715	715	427
IV. Środkowy zachodni	857	681	430	430	694
V. Środkowy wschodni	495	428	370	534	369
VI. Wschodni graniczny	554	400	157	320	169
VII + X. Południ. zach. + górski zach.	378	683	491	625	622
VIII. Górniczo-przemysłowy	356	169	214	245	244
IX. Południowy wschodni	421	380	207	262	239
XI. Górski wschodni	852	414	151	63	91